

Štěpán, Ludvík

Polonica Slovaca 1990-2002

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. X, Řada literárněvědné slavistiky. 2005, vol. 54, iss. X8, pp. 231-

ISBN 80-210-3691-5

ISSN 1212-1509

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/103291>

Access Date: 05. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Zvláštní poznámku zaslouží jméno předsedy Massolitu Berlioze. Shoda se jménem známého hudebního skladatele vyvolává nejrůznější dohady, neboť v rovině vyprávění, založeném na životním materiálu Moskvy 30. let, je to jediné jméno, takto otevřeně shodné. Jak Nikolskij upozorňuje, dosavadní bádání vedlo k závěru, že zde možná působilo Berliozovo autorství *Fantastické symfonie* s tématem d'ábelského plesu, které i v *Mistrovi a Markétě* má významné místo. Jiní uvažovali o tématu Fausta a Markéty u Berlioze vůbec atd.

Nikolskij přichází se zcela originálním výkladem, podle něhož v postavě Berlioze je zpodoběn Lenin. Zakódování hlásek zde pochopitelně nepřipadá v úvahu, proto zde nastupuje obsáhlý rozklad motivického charakteru, úvaha o postavení Berlioze ve struktuře díla a různé další momenty, které tvrzení podpírají. Čtenář měl poznat, že jde o Lenina z celé řady různorodých a vlastně nesouvislých fakt, takže domyslet se pravého smyslu této postavy je možné jen za určitých předpokladů. Připomeňme zajímavý a dosti pádný doklad, který autor studie pro potvrzení své teze uvádí. V archivních pramenech totiž objevil, že Bulgakov v určité fázi práce na románu

chtěl dát svému hrdinovi, s nímž se čtenář setkává na prvních stránkách knihy, což jistým způsobem ovlivňuje vnímání dalšího textu, jméno Čajkovskij. Pak ovšem svůj názor změnil, podle Nikolského proto, že Čajkovského jméno po otci je Ilijič, což by byl příliš otevřený náznak. Změnil proto příjmení a použil náznak jemnější – Michail Alexandrovič, což kopíruje jméno bratra Mikuláše II., velkoknížete Michaila Alexandoviče. To umožňovalo jen vzdálené a jemné paralely mezi predestinovaným panovníkem a skutečným budoucím vládcem Ruska pro ty, kteří jsou schopni se hlouběji zamyslet nad vztahem textu a reality.

Nikolského vývoody jsou skutečně originální, a jak sám autor píše, nemusejí být vždy plně oprávněné. Otevírají však cestu k dalším úvahám o jiných možnostech, než jsou dosavadní výklady, což je velmi užitečné. Kdo se s Bulgakovem jen trochu hlouběji seznámil, ten ví, že jeho dílo je mnohovrstevné a struktura jeho jednotlivých textů (a zvláště *Mistra a Markéty*) připomíná mikroskopický obraz velmi složitého krystalu. Nahlédnout do něho co nejhluběji může být jen a jen ku prospěchu věci.

Milan Hrala

POLONICA SLOVACA 1990-2002

Aktivní Slovensko-poľská komisia humanitných vied Ministerstva školství SR v Bratislave vydala poľskou bibliografií knižních překladů polské literatury do slovenštiny za zhruba jedno uplynulé desetiletí *Polonica Slovaca 1990–2002* (vydavateľstvo LUFEMA, Bratislava 2004). Bibliografie (její autorkou je Jarmila Gerbáčová) obsahuje 183 položek ze všech vydavatelských oborů. Publikaci uvádí text předsedy Slovensko-polské komise humanitních věd, profesora Komenského univerzity, Jozefa Hvišče Prekladateľská recepcia poľskej literatúry v rokoch 1990-2002. Obsahuje zajímavá čísla (např. v daném období vyšlo 12 knih poezie, 17 prózy, 45 literatury pro děti a mládež, 55 náboženské literatury či 29 literární vědy, jazykovědy, estetiky a umění), ale především zhodnocení skladby těchto překladů.

Jak Hvišče píše, snížil se sice počet překladů (v důsledku změněných ekonomických podmínek

po roce 1989), ale přibýlo titulů společensky a umělecky potřebných i čtenářsky atraktivních. Jde např. o širokou paletu náboženské literatury, která byla v minulém režimu omezována (mj. díla K. Wojtyły), o sťažejni knihy autorů jako jsou v próze J. Andrzejewski, M. Bratny, T. Konwicki, M. Kunciewiczowa, Cz. Miłosz, E. Stachura ad., v poezii J. Baran, M. Grzeźczak, Z. Herbert, E. Lipska, W. Szymborska, J. Twardowski, K. Wojtyła, A. Zagajewski aj., v dramatu zejména S. Mrożek a S. I. Witkiewicz, o chybějící např. skautskou literaturu, o Tatarkiewiczovy Dějiny estetiky, o mnohá díla filozofická atd.

Potřebnou publikaci doplňují rejstřík autorů a jejich děl, děl bez uvedení autora, překladatelů, autorů doslovů, sestavovatelů a editorů, děl bez uvedení překladatele, vydavatelství, vydavatelských organizací a společností a závěrečný všeobecný rejstřík jmen (autorkou rejstříků je Edita Hviščová).

Ludvik Štěpán